

REMISSYTTRANDE GÄLLANDE

UNDERLAGSRAPPORTER FRÅN ARBETET MED ATT TA FRAM SVERIGES FÖRSTA NATIONELLA SKOGSPROGRAM

SAMMANFATTNING

Etablerandet av ett svenskt nationellt skogsprogram utgör en viktig samlande ansats som är nödvändig för att den svenska skogssektorn ska kunna hantera framtida utmaningar när det gäller klimatförändring, skiftande produktmarknader och samhällsförändringar i stort. De framtagna rapporterna visar på att arbetet i skogsprogrammet haft stor bredd och därmed inkluderat huvuddelen av de frågor som är relevanta för den svenska skogens framtida utveckling.

Med detta sagt finns det ändå utrymme för förbättringar när det gäller de strategiska rekommendationer och åtgärdsförslag som tagits fram. I flera fall anser vi att förslagen och rekommendationerna är otillräckliga för att möta de identifierade problemen. Vidare efterfrågar vi en tydligare linje både mellan rapporterna och inom rapporterna där två olika strategiska rekommendationer ibland kan motsäga varandra. En övergripande kommentar är också att det finns oklarheter kring hur de olika förslagen ska prioriteras samt hur ansvaret ska fördelas i själva genomförandet.

Synpunkterna nedan är att betrakta som inspel från de SEI-forskare som deltagit i utarbetandet av remissyttrandet och inte som ställningstaganden från Stockholm Environment Institute som organisation.

RAPPORTSPECIFIKA SYNUNKTER

Arbetsgrupp 1

En nyckelfrågeställning i rapporten är hur man balanserar mellan de olika skogliga värdena och skapar plattformar som möjliggör samarbete och synergier. Den strategiska rekommendationen ”*Skapa en centrumbildning för tvärvetenskaplig*

forskning kring mångbruk av skog. Centrumbildningen ges ett inledande uppdrag att utveckla modeller där värdet av skogens alla värden integreras i eller kombineras med traditionell skoglig analys“ är en god ansats för att underlätta samarbetet mellan skogens olika intressen. SEI har stor erfarenhet av att facilitera deltagandeprocesser kring komplexa problem inom naturresursförvaltning och skulle se positivt på att delta i diskussioner kring etablerandet av en dylik centrumbildning.

Arbetsgrupp 2

Rapporten tar upp flera viktiga frågor och rekommendationer, och ger en bra inledning kring behovet för en mera jämlik spelplan för samverkan mellan renskötelsen och skogsbruket samt behovet för ökade resurser till renskötelsen (s. 49). Det är positivt att den föreslår att samverkan renskötelse och skogsbruk stärks (s. 9).

På basis av befintlig forskning är det dock värt att beakta följande (mycket kortfattade) beskrivning av problemen med den befintliga samverkansprocessen mellan skogsbolagen och samiska renskötelsen:

1. Begränsad eller avsaknad av reellt inflytande för samebyarna: Tidigare forskning visar att det ofta finns små eller inga marginaler för bolagen att exkludera större områden från skogsbruk med hänsyn till renskötelsen, t.ex. genom att undvika contorta och att exkludera viktiga gammelskogar och områden med hänslav. Samebyarna vittnar om att samråden tar omfattande resurser och tid men att de ofta inte har reellt inflytande på skogsbolagens markanvändning och påverkan. Detta gör att samråden inte fungerar idag som effektiva verktyg för att skapa synergieffekter mellan renskötelsen och skogsbruket. Det är osannolikt att enbart tillförsel av resurser till renskötelsen och kunskaphöjande åtgärder kommer ändra på detta.
2. Staten måste ta tydligare ansvar för att aktivt främja samiska rättigheter: Svenska staten har enligt internationell rätt, och som det infördes i 2010 regeringsform, ett ansvar för att främja samiska rättigheter. Detta innebär bl.a. att samråd (eng: *duty to consult*) måste verkställas mellan staten och samerna som urfolk i frågor som rör exploatering av samiska marker, t.ex. för skogsbruk. Detta ansvar kan inte som i nuläget delegeras till skogsnäringen, utan bör förvaltas av staten gentemot de samiska markanvändarna, inkl. renskötelsen. En tydligare och bättre utformad samverkansprocess som utgår från statens *duty to consult* är sannolikt nödvändig för att ändra spelplanen för renskötelsen och skogsnäringen och därmed skapa de synergieffekter som eftersträvas.

Arbetsgrupp 3

- Under rubriken *Åtgärdsförslag – Samhällskontrakt för en växande bioekonomi* finns förslaget ”*Ta fram en tydlig och enhetlig definition för bioekonomi och*

för in detta som ett kriterium i LOU, lagen om offentlig upphandling”. I detta sammanhang är det viktigt att notera att implementeringen av upphandlingsdirektivet med den nya lagen om offentlig upphandling redan är på väg. Det är tveksamt om denna process förbättras av inkluderandet av fler specialiserade begrepp (”bioekonomi”). Så länge som man har möjlighet att ställa upp hållbarhetskriterier, så kan varje upphandlare definiera det själv.

- Det finns en inneboende motsägelse mellan vissa av förslagen och rekommendationerna. På sidan 8 efterfrågas dels teknikneutrala styrmedel och dels stöd till uppskalning och demoanläggningar. De senare är ju av naturliga skäl **inte** teknikneutrala utan tvärtom väldigt specifika. För övrigt är ”teknikneutralitet” ett begrepp som i huvudsakligen finns i idévärlden då verkligheten i de allra flesta fall kräver hänsynstagande åt det ena eller andra hållet av politiska eller praktiska skäl.

Arbetsgrupp 4

En viktig punkt som kan betonas ytterligare när det gäller svensk påverkan på skogsfrågor inom EU är att utredningsuppdrag från kommissionen gällande skog (och även angränsande frågor som bioenergi) sällan hamnar hos svenska forskningsaktörer. Oavsett om detta beror på bristande intresse från de svenska forskningsaktörerna eller brist på resurser så är utredningarna en viktig del i policyutvecklingen på EU-nivå. Därför är det viktigt att från regeringens sida uppmuntra svenska universitet, högskolor och institut att söka utredningsprojekt och delta i utredningskonsortier på temat skog om man på EU-nivå vill få större genomslag för svensk syn på skog och skogsbruk.

Förslaget om att inrätta en organisation för internationella skogsfrågor är vällovligt, men detta skulle kunna organiseras via förstärkande av de expertnätverk om internationella skogsfrågor som redan finns i Sverige.

Remissyttrandet har utarbetats av Olle Olsson, Karin André, Rasmus Kløcker Larsen, och Björn Nykvist, samtliga forskare vid Stockholm Environment Institute. Olle Olsson har som deltagande i arbetsgrupp 3 inte gett synpunkter på denna arbetsgrupps rapport.